

European Union
EXTERNAL ACTION

Pregled **ESZD**

Pregled ESZD

Pregled ESZD

Predgovor

„Visokemu predstavniku pri izpolnjevanju njegovih nalog pomaga Evropska služba za zunanje delovanje.“

Člen 27(3) PEU

V okviru politične odločitve, ki nam je omogočila vzpostavitev ESZD, sem bila povabljena, da pregledam delovanje službe in poleti 2013 predložim poročilo.

Takrat se je zdelo to še daleč. Bili smo šele na začetku tega, kar je bilo treba storiti, in se spopadali z vprašanjem, kaj je mogoče storiti.

Kljub dolgim pogajanjem o Ustavi in nato o Lizbonski pogodbi se ni opravilo nič, da bi ESZD postala resničnost – delno zaradi pravne in politične negotovosti v zvezi s procesom.

Lahko bi napisala veliko o tistih zgodnjih dneh in o izrednih dogodkih, ki so se pripetili, ko smo začeli oblikovati službo, pri tem pa nekaj besed iz Lizbonske pogodbe spremenili v globalno službo za zunanjo politiko, ki ima 3 400 zaposlenih in 139 delegacij. To sem primerjala s pilotiranjem letala med tem, ko se krila nanj še nameščajo. Bilo je veliko institucionalnih izzivov, včasih pa tudi bitk. Zaradi različnih idej o tem, kako bi morala služba delovati in kakšen vpliv bi imela na obstoječe institucije, so bile odločitve težke, priložnosti pa včasih izgubljene.

Ljudje, ki so se pridružili tej novoustanovljeni službi, so se soočali z velikimi izzivi. Delegacije na tem področju so se morale čez noč preoblikovati in prevzeti nove vloge brez dodatnih virov in brez združenih navodil ali nasvetov. Za osebje iz Bruslja je sledilo obdobje velike negotovosti glede njihove vloge v novi organizaciji in glede tega, kako jim bo ustrezala njena nova kultura. Izziv za diplomate iz držav članic je vključeval prevzem novih obveznosti in pričakovanj.

Skratka, bilo je težko.

Ob takšnem težkem začetku so bila pričakovanja visoka, saj svet ni čakal na ustanovitev službe in je zahteval odziv Evrope na izzive v našem sosedstvu in drugje. In vse to se je dogajalo v času gospodarske krize, ki je še otežila vlaganje v službo.

V temu pregledu je navedenih nekaj spoznanj, do katerih smo prišli. Prizadevali smo si kar najbolje izkoristiti omejena finančna sredstva in tudi izpolniti pričakovanja, da bi morala EU podpreti napredek v smeri demokracije in blaginje v zelo različnih državah, kot so Libija in Somalija, Irak in Afganistan ter Mali in Mjanmar/Burma.

Vodi nas naše prepričanje, da ima Evropa v današnjem svetu posebno vlogo. Naša lastna nedavna zgodovina nas spominja na grozote sporov in tiranije ter kaže, kako je mogoče zgraditi uspešne, odprte družbe, ko se te grozote odpravijo. Ena od največjih želj, s katerimi se najpogosteje srečujem, ko spoznavam ljudi, ki se borijo za pravičnost in demokracijo, je: „Želimo imeti iste svoboščine, kot jih imate vi: prosimo, pomagajte nam jih doseči.“ Ne smemo podcenjevati zaupanja, ki so ga ljudje po celem svetu pripravljene vložiti v nas. To je bistvena prednost, vendar ni edini razlog za sodelovanje s tretjimi državami. Resnica, ki se ji ne smemo izogibati, je, da lahko spori tisoče kilometrov od naših meja škodujejo našim interesom, medtem ko je širjenje miru, blaginje in demokracije po svetu dobro za Evropo.

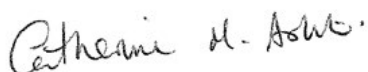
Ponosna sem na naše dosedanje dosežke. ESZD se je s podporo držav članic v Svetu, Evropski komisiji in Evropskem parlamentu razvila v sodobno in operativno službo za zunanjo politiko, ki je sposobna spodbujati interese in vrednote EU v naših odnosih s preostalim svetom. Čeprav je treba še veliko storiti, lahko vidimo koristi celovitega pristopa na Balkanu, Bližnjem vzhodu in v severni Afriki, v zvezi s krizami v Afriki ter prehodom v Mjanmaru/Burmi in v številnih drugih delih sveta.

Vloga Evrope v svetu je eden izmed glavnih izzivov 21. stoletja. ESZD je le en del odziva Evrope na ta svetovni izziv. Želimo sodelovati z državami članicami, ne pa nadomestiti njihovega pomembnega dela. ESZD želi dodati vrednost s tem, da presega vlogo zunanjega ministrstva ter združuje elemente ministrstva za razvoj in ministrstva za obrambo. ESZD je lahko pobudnica, ki združuje zunanje politike držav članic in krepi položaj EU v svetu.

Ta pregled vsebuje premisleke o tem, kaj deluje in kaj ne. Opredeljuje kratkoročna in srednjeročna vprašanja ter daje priporočila Svetu, Komisiji in Parlamentu. Medtem ko seznam vprašanj, ki jih tu izpostavljam, ni izčrpen in zagotovo ne zajema vseh dobrih idej, menim, da so vsi ti predlogi pomembni in potrebni.

Veliko ljudi je prispevalo svoje ideje in mnenja, in sicer od delegacij s celega sveta, osebja iz Bruslja, Komisije, Sveta, držav članic, Evropskega parlamenta in možganskih trustov do nevladnih organizacij in posameznikov. Vsem se zahvaljujem. V tem pregledu niso vključene vse te ideje in mnenja, ampak le tista vprašanja, na katera se je treba po mojem mnenju trenutno osredotočiti. Kakovost osebja ESZD in misij SVOP je bila ključnega pomena za napredek, ki smo ga skupaj dosegli v zadnjih mesecih. Vsem sem hvaležna za njihovo podporo in strokovnost v tem težkem obdobju, zlasti tistim, ki delajo v zahtevnih in nevarnih okoljih daleč od doma.

V prihodnjih mesecih bo treba razmisliti o spremembah, za katere menim, da jih je treba izvesti. Če bomo uporabili ta pregled za zagotovitev čim močnejših temeljev službe, bodo zmožnosti za uspešnost visoke predstavnice/podpredsednice in službe v prihodnosti še večje.

Catherine Ashton

Julij 2013

ESZD

Pomembno je, da v tem pregledu ne pozabimo, čemu je ESZD namenjena in kaj pomeni evropska zunanja politika, ki se razlikuje od posameznih zunanjih politik držav članic. To, kar združuje vse politike in vzvode, ki so na voljo po vsej EU, ter omogoča njihovo osredotočenost na krepitev vpliva in doseganje rezultatov po vsem svetu za spodbujanje interesov in vrednot EU, je nekaj novega in edinstvenega. ESZD ni evropsko ministrstvo za zunanje zadeve, zasnovano kot nadomestilo za ministrstva držav članic. Prav tako ni oddelek za zunanjo politiko generalnega sekretariata Sveta ali prenovljena in nadalje razvita različica nekdanjega Generalnega direktorata Komisije za zunanje politične odnose s pristojnostmi na področju SZVP. Glede na osrednji koncept celovitega pristopa so glavne prednosti ESZD naslednje:

- globalna pokritost vseh geografskih in tematskih vprašanj, ki jo podpira mreža 139 delegacij EU, ki zastopajo EU v 163 tretjih državah in mednarodnih institucijah. Na več kot 70 lokacijah, kjer ima EU svojo delegacijo, je zastopanih manj kot 10 držav članic, v 50 državah pa je zastopanih manj kot 5 držav članic. Celotna EU je največje gospodarstvo na svetu z več kot pol milijarde ljudi. V današnjem svetu sta velikost in moč pomembni: skupaj lahko države članice EU dosežejo stvari, ki jih posamezna država članica ne more,
- zmožnost tesnega sodelovanja v podporo ključnim prednostnim nalogam politike, zlasti v sosedstvu na jugu in vzhodu, kjer ima EU vpliv in vzvode za spodbujanje in zagotavljanje sprememb,
- vse tesnejše partnerstvo z nacionalnimi diplomatskimi službami držav članic, tako v Bruslju kot v tretjih državah, kar je ključnega pomena za učinkovito delitev dela in učinkovito rabo virov.

ESZD zagotavlja učinkovito in pravočasno izvajanje zunanje politike EU prek globalne mreže delegacij EU, struktur za krizno upravljanje in misij SVOP. Prav tako mora ESZD zagotoviti močno in učinkovito usklajevanje zunanjih politik EU, vključno s trgovino, razvojem in drugimi svetovnimi vprašanji, kot so zanesljivost oskrbe z energijo, podnebne spremembe in migracije. Delegacije EU so v operativnem središču službe, saj delajo z nacionalnimi veleposlaništvimi držav članic v tretjih državah in v večstranskih forumih na podlagi zaupanja, sodelovanja in porazdelitve bremena na vseh področjih.

Ko je bila služba ustanovljena, so ključni elementi zunanje politike EU postali jasnejši. Visoka predstavnica/podpredsednica je na začetku svojega mandata določila tri prednostne naloge: (a) ustanovitev službe, (b) sosedstvo in (c) strateški partnerji. Trije glavni elementi zunanje politike EU so se pokazali v prvih dveh letih delovanja službe: (I) sosedstvo, kjer ima EU na voljo vse politike in instrumente za izvedbo trajnih sprememb, (II) celovit pristop, ki daje EU edinstveno zmožnost, da obravnava vse vidike vprašanja zunanje politike, in (III) tista mednarodna vprašanja, pri katerih nam samo kolektivna moč EU omogoča, da imamo vodilno vlogo v današnjem globaliziranem svetu.

ESZD podpira visoko predstavnico pri izvajanju skupne varnostne in obrambne politike ter zagotavljanju usklajenosti zunanjih odnosov Unije v njeni vlogi predsednice Sveta za zunanje zadeve in podpredsednice Komisije. ESZD zagotavlja podporo tudi predsedniku Evropskega sveta, predsedniku Evropske komisije in drugim komisarjem pri njihovem delu na področju zunanjih odnosov (vključno s pripravo dokumentov v zvezi s politiko in poročil ter pripravo vrhov, drugih srečanj na visoki ravni in obiskov). ESZD in Evropski parlament tesno sodelujeta na podlagi izjave o politični odgovornosti in podpore, ki jo delegacije EU zagotavljajo poslancem Parlamenta na njihovih potovanjih.

I. ORGANIZACIJA ESZD

Ta del pregleda je osredotočen na strukturo službe. Organizacijska shema z dne 1. januarja 2011 je bila zasnovana za fazo zagona ter je izražala, kako je bila služba ustvarjena iz že obstoječih sredstev, in tudi nove naloge, ki jih bo morala služba opravljati v smislu združevanja nekdanjih vlog Komisije, generalnega sekretariata Sveta in šestmesečnega predsedstva Svetu po rotacijskem sistemu na področjih SZVP, SVOP in vprašanj glede zunanjih odnosov. Zdaj, ko služba že deluje, se lahko predlagajo spremembe ob upoštevanju izkušenj. V nekaterih primerih se je to delo že začelo, na primer z določitvijo in prenosom delovnih mest s sedežev, da bi se okrepila mreža delegacij po svetu.

Struktura ESZD

Sedanja struktura sedeža ESZD je bila dogovorjena v začetku leta 2011 in izhaja iz člena 4 sklepa o ESZD. Višje vodstvo službe sestavljajo štirje člani upravnega odbora (izvršni generalni sekretar, operativni direktor in dva namestnika generalnega sekretarja), osem izvršnih direktorjev s posebnimi geografskimi ali tematskimi odgovornostmi, generalni direktor za vojaško osebje EU in direktorji drugih oddelkov SVOP, ki poročajo neposredno visoki predstavnici.

Upravni odbor

ESZD je bila ustanovljena s premestitvijo celotnega osebja Komisije in generalnega sekretariata Sveta (Priloga I k sklepu o ESZD), ki je bilo dopolnjeno z dodelitvijo majhnega števila novih delovnih mest, kar je omogočilo zaposlovanje nacionalnih diplomatov iz držav članic. To je vključevalo zahtevne izzive združevanja različnih tradicij in organizacijskih kultur skupaj s težkimi nalogami in tekočimi medinstitucionalnimi pogajanjmi, povezanimi z ustanovitvijo službe. Zato je zagon ESZD vključeval določitev močnega in izkušenega višjega vodstva, ki na samem vrhu strukture vključuje dve delovni mesti, in sicer izvršnega generalnega sekretarja in operativnega direktorja, ki ju podpirata namestnika generalnega sekretarja. Oba imata edinstvene obveznosti, skupaj pa zagotavljata globalno pokritost vseh ključnih političnih, gospodarskih in medinstitucionalnih vprašanj.

Potreba po obeh delovnih mestih bo v naslednji fazi ESZD manjša. Oba sedanja službujoča se strinjata s priporočilom, da bi se v prihodnosti obe vlogi združili v eno delovno mesto generalnega sekretarja (ki mu bo izvršni direktor za upravo po potrebi nudil podporo v zvezi z vprašanji glede sredstev in organizacije). Generalni sekretar bi moral imeti še naprej možnost, da se obrne neposredno na dva namestnika, da se zagotovi globalna pokritost, ki izraža potrebe organizacije.

Izvršni direktorati

Struktura, ki je bila izbrana za fazo zagona, tj. z geografskimi in tematskimi izvršnimi direktorati, je bila logična izbira. Vendar v nekaterih primerih, če so različna geografska območja na primer pokrita z istimi instrumenti politike, obstaja možnost združevanja delovnih mest, ko postanejo prosta.

Približno 70 % osebja je bilo zagotovljenega s popolno premestitvijo, njihovi razredi pa so bili ohranjeni, kar je vplivalo na zmožnost oblikovanja nove organizacije. Države članice so imele visoka pričakovanja glede njihove vloge pri zagotavljanju dodatnega osebja, zlasti na višji ravni.

Ta dejstva se kažejo v organizacijski shemi. Vendar je jasno, da bo treba strukturo v prihodnosti spremeniti. ESZD je v proračunu za leto 2014 že predlagala zmanjšanje števila vodstvenih delovnih mest [AD 15/16] za 11. Obstaja nekaj možnosti za nadaljnja zmanjšanja. Obstaja pa tudi potreba po prerazporeditvi delovnih mest, da se okrepijo medsektorske funkcije, kot je načrtovanje politik, in ustvarijo delovna mesta s pogodbami za kratek čas, kar bo službi omogočilo, da uredi nepravilen status posebnih predstavnikov EU. Število izvršnih direktoriatov bo zato treba v naslednjem mandatu zmanjšati, delovnim mestom na ravni direktorjev pa dodeliti več odgovornosti. To bo treba izvesti vzporedno z navedeno reformo upravnega odbora.

Posebni predstavniki EU

Sedanji status posebnih predstavnikov EU je nepravilnost po Lizbonski pogodbi. Ta delovna mesta je prvotno ustvaril Svet v povezavi s posebnimi krizami ali razmerami v času, ko še ni bilo ESZD in je imela delegacije po svetu samo Komisija. Z Lizbonsko pogodbo je mreža 139 delegacij EU prišla pod nadzor visoke predstavnice/podpredsednice (člen 221) in zastopa Unijo kot celoto. V času ustanavljanja ESZD so imeli posebni predstavniki EU le redke stike z delegacijami ali osrednjimi službami, saj so bili nastanjeni v ločenih stavbah in so bili povezani predvsem z državami članicami prek PVO. Čeprav smo to spremenili, je treba storiti bistveno več za zagotovitev, da se člen 33 PEU izvaja tako, da posebni predstavniki EU postanejo bistveni del ESZD. Trenutno je 12 posebnih predstavnikov EU, in sicer 8 v Bruslju in 4 v državah ali regijah, v katerih delujejo. Celotni proračun za posebne predstavnike EU in njihovo združeno osebje, ki vključuje 200 političnih svetovalcev in upravno podporo, je leta 2012 znašal 28 milijonov EUR. Sedanje posebne predstavnike EU je treba v celoti vključiti v ESZD, hkrati pa je treba ohraniti njihovo tesno povezavo z državami članicami prek PVO. Vendar se glede tega predpostavlja, da bosta njihovo osebje in povezani proračun prenesena na ESZD. To bi omogočilo tudi prihranke v smislu ravni plač (vsi posebni predstavniki EU se še vedno umeščajo v razred AD 16 kljub predlogu ESZD, da se njihov razred zniža na AD 14).

V vsakem primeru bo za ESZD pomembno, da je dovolj prilagodljiva, da zaposli visoke uradnike za kratek čas (posebne predstavnike, koordinatorje ali odposlance EU), ki bodo po potrebi opravljali posebne naloge.

Strukture za krizno upravljanje

EU je zelo cenjena zaradi naših civilnih in vojaških misij. Medtem ko te delujejo v okviru različnih mandatov, še vedno obstaja potreba po izboljšanju usklajevanja. Trenutno se izvaja 16 misij in operacij, v katere je vključenih več kot 7 000 vojaških in civilnih oseb. Od tega je 12 civilnih operacij, 4 pa so vojaške. Za prihodnji razvoj celovitega pristopa k preprečevanju in upravljanju kriz moramo zagotoviti, da so te strukture bolj vključene v delovanje ESZD. To vključuje učinkovitejše usklajevanje na terenu med različnimi misijami, delegacijami, posebnimi predstavniki EU in partnerji.

V podporo bolj usklajenemu pristopu je bil imenovan izvršni direktor s posebno odgovornostjo za krizno odzivanje in ustvarjen novi situacijski center, ki bo deloval 24 ur na dan, pri čemer bo združeval delo, ki se je prej opravljalo v okviru „stalnega dežurstva“, in funkcijo nadzora prosto dostopnih virov nekdanjega centra SitCen (oba sta bila 24-urni službi), s tem pa bo zagotovljena učinkovitejša uporaba naših sredstev.

Ta center je bil zgled za Komisijo, ki je nedavno ustanovila središče za odzivanje v izrednih razmerah, ki deluje 24 ur na dan ter združuje civilno zaščito in humanitarno pomoč. Vendar bi bila uporaba sredstev EU še učinkovitejša, če bi se vse krizne zmogljivosti, ki so na voljo 24 ur na dan, združile v eno službo EU. V ta namen sem predlagala, da bi morala biti situacijski center ESZD in središče za odzivanje v izrednih razmerah, ki ga je ustanovila Komisija, na isti lokaciji in se združiti v eno središče EU za odzivanje v izrednih razmerah, saj se bodo tako zagotovili prihranki in preprečilo podvajanje.

V okviru odbora za krizno upravljanje, ki mu predseduje izvršni generalni sekretar, in rednih srečanj krizne platforme se usklajujejo odzivi vseh institucij EU na krizne razmere, na primer na Maliju, v Srednjeafriški republiki, Siriji, Jemnu in Libiji. To pomeni, da se geografske službe srečujejo z oddelki Komisije in ESZD, ki so odgovorni za preprečevanje konfliktov, krizno odzivanje, izgradnjo miru, finančno podporo, vključno s humanitarno pomočjo, kjer je to primerno, varnostno politiko in SVOP.

ESZD v skladu s členoma 18 in 27 Pogodbe pomaga visoki predstavnici pri izpolnjevanju naloge vodenja skupne zunanje in varnostne politike, vključno s skupno varnostno in obrambno politiko, in sicer pri podajanju predlogov za razvoj politike in pri njenem izvajanju po pooblastilu Sveta. Razprava z Evropskim svetom, ki je predvidena v decembru, je dodatna priložnost za proučitev možnosti za okrepitev učinkovitosti varnostnih in obrambnih politik EU, vključno z vprašanjem, ali ima ESZD ustrezne notranje strukture upravljanja ter ali dovolj hitro in učinkovito sprejema odločitve o SVOP.

Ob sedanjem sistemu SVOP se pojavljajo številna vprašanja glede (I) določanja položaja in linij poročanja zadevnih oddelkov ESZD v povezavi z visoko predstavnico/podpredsednico in odnosov z drugimi deli ESZD ter (II) glede hitrosti in učinkovitosti sprejemanja odločitev, zlasti v kriznih razmerah. Vsaka sprememba v

osnovnih linijah poročanja in avtoriteti visoke predstavnice bo zahtevala spremembo sklepa o ESZD, ki bi jo bilo treba že zdaj obravnavati. Vendar je notranje usklajevanje mogoče kratkoročno okrepiti z jasnejšo opredelitvijo nalog generalnega sekretarja. Brez poseganja v poseben profil in upravni status vojaškega osebja v Vojaškem štabu Evropske unije je treba proučiti, kako bi lahko njihovo znanje postalo širše in neposredno dostopno drugim oddelkom za politike v ESZD (na primer s kratkoročnimi obojestranskimi izmenjavami osebja), s širitvijo pilotnega programa napotenih varnostnih/vojaških strokovnjakov pa tudi delegacijam EU. Podobno obstajajo možnosti za izboljšanje sinergij med geografskimi strokovnjaki v Centru EU za analizo obveščevalnih podatkov (INTCEN) ter zadevnimi delegacijami in oddelki za politike ob hkratni ohranitvi posebnih povezav z obveščevalnimi službami držav članic. Poleg tega bi bilo treba razmisliti o pojasnitvi in racionalizaciji odgovornosti za vprašanja varnostne politike in za načrtovanje misij SVOP.

V obstoječem pravnem okviru bi se lahko zagotovile izboljšave v zvezi s hitrostjo in učinkovitostjo sprejemanja odločitev na področju SVOP, s čimer bi se zmanjšalo število vmesnih faz posvetovanja delovnih skupin Sveta v okviru priprav na izvajanje misije ali skupnega ukrepa. PVO je nedavno odobril nekaj predlogov ESZD o reviziji postopkov za krizno upravljanje, v prihodnosti pa bi lahko razmislili o radikalnejših ukrepih. Slednji bi lahko vključevali prenovno upravljanje in postopkov za operacije na področju SVOP (racionalizacija funkcij načrtovanja za civilne in vojaške misije, zmanjšanje števila vmesnih faz posvetovanja delovnih skupin Sveta). Ta analiza bi lahko zajemala tudi raven odločanja na področju operativnih vprašanj med delovnimi skupinami Sveta, ESZD/službo za instrumente zunanje politike in avtonomijo vsakodnevnega upravljanja samih misij.

Podobno bi lahko kljub velikemu napredku v zadnjih letih razmislili o številnih dodatnih ukrepih za pospešitev postopkov javnih naročil in izboljšanje finančnih postopkov. Ti ukrepi bi lahko vključevali zlasti spremembe finančne uredbe, da bi se zagotovili nujni pripravljalni in izvedbeni ukrepi na področju SZVP v okviru hitrih postopkov, ki so že na voljo za humanitarno pomoč. Obstaja tudi močna potreba po ustanovitvi centra skupnih služb, ki bo zagotavljal logistično podporo, podporo pri naročanju in upravno podporo vsem misijam SVOP in posebnim predstavnikom EU, ter možnost okrepitve temeljev pogojev za zaposlitev osebja misij SVOP in posebnih predstavnikov EU.

Delovne skupine

Visoka predstavnica/podpredsednica v skladu z Lizbonsko pogodbo imenuje predsednika Političnega in varnostnega odbora ter stalne predsednike 16 geografskih in tematskih delovnih skupin na področju SZVP in zunanjih odnosov. Ta ureditev na splošno dobro deluje ter zagotavlja tesno povezanost med predsedniki delovnih skupin in oddelki za politike v ESZD. Vendar še vedno obstajajo številne delovne skupine z rotirajočim predsedovanjem, zlasti skupina svetovalcev za zunanje odnose, delovna skupina za razvoj, delovna skupina za afriške, karibske in pacifiške države (AKP), skupina za Evropsko območje proste trgovine, delovna skupina za področje terorizma (COTER), delovna skupina za mednarodno javno pravo (COJUR) in odbor Athena. Glede na tesne povezave med delom teh skupin in političnimi področji, ki jih pokrivajo skupine, ki so že pod vodstvom ESZD, ter za večjo skladnost politik bi bilo smiselno razmisliti o spremembi zadevnega sklepa Sveta, da se zagotovijo stalni predsedniki tudi za te skupine (s premestitvijo podpornega osebja iz generalnega sekretariata Sveta v ESZD). Poleg tega je treba vzpostaviti posebno povezavo med ESZD in delovno skupino za širitev (COELA).

II. DELOVANJE ESZD

Ta del pregleda je osredotočen na sisteme službe ter vključuje notranje delovanje ESZD in medinstitucionalne odnose z drugimi institucijami v Bruslju.

Skladnost politik in strateško razmišljanje

Osrednji cilj Lizbonske pogodbe je okrepiti sposobnost EU, da razvije dolgoročni strateški okvir EU na področju zunanjih odnosov. ESZD v podporo temu cilju pripravlja številne dokumente politike:

- osnutke sklepov Sveta o posebnih in aktualnih vprašanjih,
- strateške dokumente v zvezi s ključnimi vprašanji zunanje politike (npr. strategijo o človekovih pravicah, sporočila in poročila držav v okviru evropske sosedске politike, strategijo za Sahel, strategijo za Karibe),
- pogajalske mandate za mednarodne sporazume ali pogodbene odnose s tretjimi državami,
- dokumente o stališču in pripravljeno delo za vrhove in druga srečanja za politični dialog na visoki ravni,
- predloge politik in sklepe o financiranju skupnih ukrepov in misij v okviru evropske varnostne in obrambne politike,
- državne in regionalne strateške dokumente za načrtovanje zunanje pomoči (v sodelovanju z zadevnimi službami Komisije),
- analize in priporočila o zunanjih razsežnostih ključnih notranjih politik EU, kot so varnost preskrbe z energijo, okolje, migracije, boj proti terorizmu in promet.

Temeljev za celovite in učinkovite zunanje politike EU je dovolj, v številnih primerih pa so ti instrumenti pomagali doseči visoko stopnjo soglasja med državami članicami in institucijami EU ter na tej podlagi omogočili močne in dobro usklajene odzive na izzive zunanje politike.

Tega ni vedno mogoče preprosto doseči, saj je treba vzpostaviti povezave med sorodnimi geografskimi ali vsebinskimi temami, delom v različnih institucijah in celo med različnimi ravnmi razprave v organih Sveta (v Evropskem svetu, formacijah Ministrskega sveta, PVO, tematskih delovnih skupinah). Hkrati je skupna zunanja in varnostna politika po Lizbonski pogodbi ostala medvladna in se zanjo zato zahteva soglasna potrditev, kar pa je dejavnik, ki ovira sprejemanje odločitev, če ni kolektivne politične volje in dogovora med državami članicami. Dolgoročnejša perspektiva ESZD omogoča, da ima služba pomembno vlogo pri oblikovanju, posredovanju in izvajanju politik. ESZD ima izredno dober položaj v institucionalnem okvirju EU za spodbujanje strateškega vodenja zunanjega delovanja EU, zlasti zaradi dejavnega vključevanja držav članic in tesnega sodelovanja s Komisijo ter stalne podpore Evropskega parlamenta. Ob upoštevanju tega bi bilo treba okrepiti zmogljivosti ESZD za načrtovanje politik.

Poleg tega ima ESZD jasne možnosti, da uporabi svoj edinstveni položaj v institucionalnem okvirju EU za spodbujanje strateškega vodenja zunanjega delovanja EU, zlasti zaradi dejavnega vključevanja držav članic in tesnega sodelovanja s Komisijo ter stalne podpore Evropskega parlamenta. V zvezi s tem je pomembna vloga visoke predstavnice pri predstavljanju stališča Sveta za zunanje zadeve na zasedanjih Evropskega sveta. Visoka predstavnica bi lahko kot podpredsednica Komisije predlagala prednostne naloge zunanjih odnosov za vključitev v delovni program Komisije. Podobno bi morala ESZD še naprej prispevati k širšemu delovnemu programu treh rotirajočih predsedstev.

Splošneje bi bilo koristno razmisliti o novi podlagi za strategije ali politike EU, ki jih morajo skupaj sprejeti države članice, ESZD in Komisija (npr. s povezovanjem skupnih dokumentov visoke predstavnice in Komisije s sklepi Sveta).

Odnosi s Komisijo

Odnosi s Komisijo so bistvenega pomena za delovanje službe. Vloga visoke predstavnice kot podpredsednice ji nalaga jasno odgovornost v Komisiji za „njene obveznosti na področju zunanjih odnosov“ in „za usklajevanje drugih vidikov zunanjega delovanja Unije“ (člen 18(4) PEU). V skladu s sklepom o ESZD

služba zagotavlja informacije, nasvete in podporo vsem komisarjem, ki to zahtevajo ali potrebujejo, delegacije EU pa komisarjem in njihovim generalnim direktoratom med njihovimi obiski v tretjih državah ne nudijo le podpore, ampak tudi gostijo njihovo osebje in izvajajo njihova navodila. ESZD je v letu 2012 na primer za predsednika in druge člane Komisije pripravila dvakrat več poročil kot za visoko predstavnico. Čeprav ta odnos na splošno dobro deluje, obstajajo številna področja, na katerih je mogoče narediti še več, da bo deloval bolj tekoče.

Visoka predstavnica/podpredsednica v okviru fizičnih omejitev svoje trojne vloge dejavno sodeluje na sejah Komisije. Njen kabinet in povezane službe ESZD v celoti sodelujejo v predhodnem pripravljalnem delu za vse zadeve Komisije in dejavno prispevajo k reševanju vprašanj, ki vplivajo na zunanje odnose EU. Visoka predstavnica sodeluje tudi na sejah skupine komisarjev za zunanje odnose (vključno s predsednikom, komisarjem za trgovino, komisarjem za širitev, komisarjem za razvojno politiko, komisarjem za humanitarno pomoč ter komisarjem za gospodarske in finančne zadeve). Žal te seje niso bile dovolj pogoste. Predsednik Komisije in visoka predstavnica sta se nedavno dogovorila, da morajo biti seje komisarjev skupine RELEX bolj redne in jim mora predsedovati visoka predstavnica. Seje bosta skupaj pripravila generalni sekretariat Komisije in ESZD.

ESZD poleg sodelovanja z visoko predstavnico/podpredsednico v okviru širših strateških ciljev, ki jih je slednja opredelila, tesno sodeluje tudi s komisarjem za širitev in evropsko sosedsko politiko ter komisarjem za razvoj. Delitev dela je na splošno učinkovita. Zaradi imenovanja komisarja za sosedstvo, ko so bile geografske odgovornosti za te države prenesene na visoko predstavnico/podpredsednico in ESZD, je obstajala verjetnost zmede. ESZD je v celoti odgovorna za odnose z vsemi državami po celem svetu, vključno z državami evropske sosedске politike, v zvezi s katerimi zagotavlja podporo visoki predstavnici in komisarju za širitev, ter državami AKP, v zvezi s katerimi zagotavlja podporo visoki predstavnici/podpredsednici in komisarju za razvoj. GD za širitev ima politično vodstvo na področju odnosov s predpristopnimi državami v zvezi s procesom širitve, medtem ko so manjše geografske skupine v ESZD odgovorne za bolj politične vidike odnosov z Zahodnim Balkanom in Turčijo. GD DEVCO ima politično vodstvo na področju medsektorskih razvojnih programov. Sedanja ureditev v smislu glavne odgovornosti deluje predvsem zaradi dobrih in tesnih delovnih odnosov med visoko predstavnico/podpredsednico in njenimi sodelavci komisarji. Vendar bi lahko bila delitev odgovornosti nejasna, zato jo je treba pojasniti. Razdelitev pristojnosti za posamezna delovna področja v Komisiji v naslednji sestavi pomeni priložnost za predsednika Komisije, da prouči stanje.

Tesno sodelovanje med ESZD in Komisijo je bistvenega pomena tudi za različna svetovna vprašanja, kjer imajo zunanji vidiki notranjih politik EU vse večjo zunanjepolitično razsežnost. To vključuje področja, kot so varnost preskrbe z energijo, varstvo okolja in podnebne spremembe, vprašanja migracije, boj proti terorizmu, finančna uredba in globalno gospodarsko upravljanje. Od ESZD se vedno bolj pričakuje, da bo Svetu za zunanje zadeve zagotovila ideje in predloge politik na teh področjih. Vendar sta po razdelitvi odgovornosti in sredstev ob ustanovitvi ESZD skoraj celotno znanje in vsa zmogljivost za upravljanje zunanjih vidikov teh politik ostala v službah Komisije. ESZD ne dvomi v vodstvene odgovornosti služb Komisije na teh področjih. Ker pa se njihov politični pomen in morebitni vpliv na širši zunanjepolitični program povečujeta, bo morala ESZD še naprej krepiti svojo zmogljivost za njihovo upravljanje v prihodnosti.

Komisija je ob ustanovitvi ESZD vzpostavila novo službo za instrumente zunanje politike, ki je pod neposrednim nadzorom visoke predstavnice/podpredsednice ter je odgovorna za finančno poslovanje in izvrševanje operativnih proračunov za skupno varnostno in obrambno politiko, instrument za stabilnost in podporo za misije za spremljanje volitev. Ta služba je na isti lokaciji kot službe ESZD, vendar ostaja ločena od njih v upravnem in funkcionalnem smislu, ker ima Komisija izključno pristojnost za upravljanje operativnih poglavij proračuna EU. To službi za instrumente zunanje politike omogoča, da povezuje strukture SZVP v ESZD in osrednje službe Komisije, ki so odgovorne za splošno upravljanje proračuna. Služba za instrumente zunanje politike je zavezana z določbami finančne uredbe EU, ki velja za vse institucije EU in celotno porabo EU. Čeprav dejavnosti službe za instrumente zunanje politike zaradi odgovornosti za izvrševanje proračuna v skladu s Pogodbo ni mogoče v celoti vključiti v ESZD, je treba proučiti učinkovitejše in tesnejše

sodelovanje z ESZD. Obstaja veliko razlogov za razmislek o prenosu odgovornosti in povezanega osebja za izvedbene ukrepe za režim sankcij EU s službe za instrumente zunanje politike na ESZD ali v skupno enoto. Prav tako potekajo razprave o prenosu odgovornosti za komunikacijske dejavnosti in proračune na področju zunanjih odnosov (vključno z upravljanjem spletnih strani ESZD in delegacij) s službe za instrumente zunanje politike na oddelek ESZD za strateško komuniciranje. Službo za instrumente zunanje politike bi bilo mogoče kot službo Komisije, ki poroča neposredno visoki predstavnici/podpredsednici, razširiti tako, da bi vključevala številna druga področja finančnega programa, ki so neposredno povezana z osrednjimi političnimi cilji ESZD in jih trenutno upravlja DEVCO. Primeri takšnih programskih področij so področja v okviru dolgoročnega sestavnega dela instrumenta za stabilnost, pomoč pri izvedbi volitev v tretjih državah (ki presega opazovanje) ter človekove pravice in demokratizacija na splošno (tj. tista, ki jih zajema instrument EIDHR).

ESZD in Komisija sta se januarja 2012 dogovorili o natančnih delovnih ureditvah, ki zajemajo sodelovanje v zvezi z navodili in vodenje dela v delegacijah EU, posebnih ureditvah za skupno delo na področju načrtovanja in izvajanja programov zunanje pomoči EU (na podlagi člena 9 sklepa o ESZD), delitvi odgovornosti za pripravo poročil za vrhove in druga srečanja na visoki ravni ali obiske, na katerih sodelujejo predsednik Komisije, visoka predstavnica ali drugi člani Komisije, o sodelovanju na področju komunikacij in obveščanja v medijih ter o posebnih ureditvah, ki zajemajo status uradov ECHO na terenu v povezavi z delegacijami EU. Te ureditve dobro delujejo, zlasti v zvezi z instrumenti zunanje pomoči EU za načrtovanje in izvajanje. Nadaljnja okrepitev oddelka za usklajevanje razvojnega sodelovanja, na primer z napotitvijo dodatnih strokovnjakov iz držav članic, bi pomagala povečati ugled in vpliv ESZD na tem področju.

Odnos z Evropskim parlamentom

Sodelovanje med ESZD in Evropskim parlamentom je predvideno v členu 36 PEU in izjavi o politični odgovornosti. Te ureditve dobro delujejo v smislu zagotavljanja proaktivnega in sistematičnega posvetovanja z ustreznim odborom Parlamenta pred sprejetjem odločitve glede ukrepov ali misij na področju SZVP/SVOP. Prav tako je praksa neuradnih izmenjav mnenj z novoimenovanimi vodji delegacij in posebnimi predstavniki EU koristna za obe strani. Obstajajo sistematični postopki, s katerimi ESZD zagotavlja informacije odboru AFET v Parlamentu o razpravah na vseh sejah Sveta za zunanje zadeve. Pred kratkim je bil predsednik odbora AFET povabljen, da se udeleži nekaterih delov neuradnega srečanja ministrov za zunanje zadeve v Gymnichu in sodeluje pri določenih točkah dnevnega reda, zlasti v povezavi s tem pregledom ESZD. Podlago za redne plenarne razprave o teh vprašanjih z visoko predstavnico je zagotovilo zlasti letno poročilo o SZVP/EVOP.

Visoka predstavnica je prek skupine za usklajevanje volitev okrepila sodelovanje z Evropskim parlamentom pri opredeljevanju in načrtovanju misij za opazovanje volitev, vključno v zvezi z izbiro vodij opazovalnih misij. ESZD je Evropskemu parlamentu zagotovila pravočasne in izčrpne informacije o napredku pogajanj o mednarodnih sporazumih, zajetih v členu 218 Pogodbe, ter je dejavno oblikovala ureditev za izmenjavo občutljivih informacij s Parlamentom prek posebnega odbora varnostno preverjenih poslancev EP. Podobno so bila izboljšana tudi skupna posvetovalna srečanja o proračunu za SZVP, ESZD pa je odprto delila najnovejša mnenja o prihodnjih instrumentih zunanje pomoči in prednostnih nalogah v naslednjem večletnem finančnem okviru. Poleg tega so se delegacije EU trudile odzvati na potrebe Evropskega parlamenta pri njegovih stikih s tretjimi državami in mednarodnimi institucijami, zlasti kar zadeva uradne obiske predstavnikov Parlamenta. ESZD je povečala tudi svojo zmogljivost za sodelovanje z nacionalnimi parlamenti v državah članicah.

Pregled ESZD ponuja priložnost za proučitev napredka pri sodelovanju z Evropskim parlamentom, zlasti na podlagi člena 36 Pogodbe in izjave o politični odgovornosti.

Odnosi s sekretariatom Sveta

Položaj visoke predstavnice/podpredsednice kot članice institucij, pa tudi kot članice Sveta pri izvajanju funkcije predsednice Sveta za zunanje zadeve, je edinstven po sprejetju Lizbonske pogodbe. Skupaj s tem sklep o ESZD jasno navaja, da služba podpira visoko predstavnico/podpredsednico pri izpolnjevanju vseh njenih vlog. V času ustanovitve ESZD je sekretariat Sveta zadržal več kot 20 delovnih mest AD za preostale naloge na področju zunanje politike. Pregledati bi bilo treba delitev dela med ESZD in sekretariatom Sveta v podporo delovanju Sveta za zunanje zadeve in razpravam o zunanji politiki v Evropskem svetu, da se zagotovi pravilna razporeditev človeških virov in da se preprečijo podvajanja. Prehodno ureditev, ki je bila dogovorjena pred sprejetjem Lizbonske pogodbe glede podpore za udeležbo visoke predstavnice/podpredsednice v Evropskem svetu, je treba prav tako pregledati, da se bo upoštevala ustanovitev ESZD.

Sporazumi o ravni storitev

Ko je bila ESZD ustanovljena kot funkcionalno avtonomna ustanova v skladu s finančno uredbo in kadrovskimi predpisi, je bilo odločeno, da se prenos osebja in drugih virov s Komisije in sekretariata Sveta omeji na oddelke za politike, ki spadajo med prihodnje obveznosti službe. Posledično je ESZD prejela zelo omejene vire za upravne in podporne službe (nobenih delovnih mest izven nekdanjega GD RELEX in GD za razvoj s strani Komisije ter minimalno število zaposlenih iz sekretariata Sveta). To je bilo utemeljeno z mnenjem, da bi ESZD morala temeljiti na obstoječih upravnih in korporativnih podpornih funkcijah Komisije in Sveta. To podporo naj bi zagotovili številni „sporazumi o ravni storitev“, ki se na primer nanašajo na visoko predstavnico, plače, upravljanje stavb, informacijsko podporo in varnost ter urejanje službenih potovanj.

Čeprav je to v nekaterih primerih preprečilo nepotrebno podvajanje, je bilo zaradi univerzalnega pristopa pravil in postopkov upravljanje težje, saj sistemi sploh niso bili prilagojeni potrebam ESZD.

Poleg tega so se pojavile specifične težave. Medtem ko Komisija nadaljuje s temi sporazumi, obstajajo nekatere dejavnosti, ki bi lahko bile učinkoviteje prenesene na ESZD (npr. varnostni pregledi za delegacije EU). Po drugi strani pa je sekretariat Sveta dal jasno vedeti, da želi prekiniti veljavne sporazume o ravni storitev. To je ustvarilo nekaj izzivov v zvezi z varnostjo stavb in ravnanjem s tajnimi podatki. Pomembno je, da ko se sekretariat Sveta odloči za prekinitev sporazuma o ravni storitev, ESZD prejme ustrezne vire za brezhiben prevzem odgovornosti.

Bruselj mora biti glavno središče mednarodnih dogodkov, pri katerih ima EU vodilno vlogo. Zato je treba zagotoviti, da imamo na razpolago potrebne objekte. To zahteva, da Svet dovoli ESZD uporabo svojih objektov ali da si ESZD zagotovi boljše objekte in/ali ureditve drugod v Bruslju. V resnici so verjetno potrebne vse tri naštetje možnosti. Zlasti bi bilo treba ESZD zagotoviti sredstva za naložbe v stalne lastne prostore za izvedbo takšnih dogodkov.

Delegacije

Z začetkom veljavnosti Lizbonske pogodbe so delegacije EU prišle pod vodstvo visoke predstavnice/podpredsednice (člen 221 PDEU) in so prevzele vlogo lokalnega predsedstva ter so tako odgovorne za usklajevanje z diplomatskimi predstavništvi držav članic na lokalni ravni in zastopanje zunanje politike EU s tretjimi državami in večstranskimi organizacijami. Ta povečana politična vloga ostaja za delegacije še vedno izziv, pri čemer so viri še vedno omejeni na opravljanje političnih nalog, določbe v temeljnih uredbah (na primer v zvezi z upravljanjem proračuna ali prilagodljivo uporabo osebja Komisije) pa so problematične.

Številnim delegacijam je prehod uspel brez dodatnih virov (13 delegacij nima političnih oddelkov, pri čemer je vodja delegacije edini uradnik AD iz ESZD), odgovornosti predsedstva pa so bile uspešno prenesene. Razmere so bolj zapletene v večstranskih delegacijah (New York, Ženeva, Dunaj, Pariz, Rim, Strasbourg) zaradi kompleksnosti pravnih vprašanj in vprašanj pristojnosti ter velikih delovnih obremenitev, povezanih z usklajevalnimi sestanki EU. Resolucija na zasedanju generalne skupščine Združenih narodov o sodelovanju

EU pri delu ZN maja 2011 zagotavlja dobro osnovo za prisotnost EU in predstavitev njenih stališč. Odločitev Coreperja iz oktobra 2011 o splošnih določilih za ravnanje z izjavami v okviru večstranskih forumov je prispevala k večji jasnosti vloge ESZD, rotirajočega predsedstva in držav članic. Vendar pa na tem področju pravna negotovost še vedno ostaja.

EU ima 139 delegacij. Od ustanovitve ESZD so delegacije pričele delovati v Južnem Sudanu, Libiji in Mjanmaru, v kratkem pa še v Združenih arabskih emiratih. Delegacije so prenehale z delom v Surinamu in Novi Kaledoniji (tam bo zdaj urad Komisije), delegacija v Vanuatuju bo z delom prenehala kmalu. Za vsako delegacijo je bila potrebna soglasna odobritev Sveta in Komisije, ki je bila tudi dana. Vendar je trenutna mreža v veliki meri posledica preteklih odločitev Komisije. Jasno je, da bo sčasoma potrebno zagotoviti zastopanost EU v delih sveta, kjer delegacije trenutno niso prisotne, npr. v državah ob Perzijskem zalivu. To bo pomenilo dodatne prerazporeditve virov s sedeža v tujino. Vendar bodo za to potrebna dodatna finančna sredstva. EIB je pokazala pripravljenost sodelovati z ESZD ter zagotoviti posojila za gradnjo in kapitalne projekte. Vendar pa moramo glede na trenutne omejitve virov tudi priznati, da se nekatera območja lahko v celoti pokrijejo s sosednjimi delegacijami ali z omejeno prisotnostjo na terenu. To pomeni pripravljenost držav članic, da se v nekaterih okoliščinah dovoli odpravnike poslov (Laos, Gambija, Kostarika, Nova Zelandija, Trinidad in Tobago ter Salomonovi otoki) za usklajevanje funkcij lokalnega predsedstva.

Na splošno obstaja velik potencial za poglobitev razprave o interakciji med delegacijami EU in nacionalnimi diplomatskimi predstavništvi, vključno z inovativnimi pristopi k delitvi bremen in dodeljevanju virov. Uspešna umestitev španskega diplomata v delegacijo EU v Jemnu je na primer ustvarila prihranke v višini do 500 000 EUR za državni proračun. Vse večje možnosti za združevanje dejavnosti in delitev virov bi bilo treba v celoti izkoristiti. Višina prihrankov v nacionalnih proračunih mora biti dejavnik pri določanju višine sredstev za ESZD.

Navodila in upravljanje delegacij

Pod splošnim nadzorom vodij delegacij ESZD je približno ena tretjina uslužbencev zaposlenih pri ESZD, dve tretjini uslužbencev pa pri Evropski komisiji. V ESZD v skladu z zahtevo po zaposlovanju nacionalnih diplomatov zaseda večji delež delovnih mest AD osebje z zunanjih ministrstev držav članic. Na splošno se osebje delegacij zaveda potrebe po timskem delu ob spoštovanju posameznih vlog in odgovornosti. V okviru delovnih dogovorov med ESZD in Komisijo velja za osebje Komisije v delegacijah določena stopnja prožnosti, da prispeva k političnemu delu ESZD. Splošno načelo, da lahko tako službe ESZD kot Komisije pošiljajo neposredna navodila vodjam delegacij in o tem obvestijo odgovorni geografski oddelek ESZD, deluje dobro tudi v praksi. Usklajevanje upravljanja človeških virov v delegacijah je manj uspešno po nastanku dveh ločenih struktur: izmenjava mnenj o teh vprašanjih med ESZD in Komisijo poteka v okviru delovne skupine (EUDEL), ki vključuje uradnike ESZD in DEVCO ter osrednjih služb Komisije; notranja delovna skupina Komisije (COMDEL) ločeno usklajuje stališča med različnimi službami Komisije in osebjem delegacij. Ta dvojni sistem vodi k številnim razpravam o istih vprašanjih, zamudam pri odločanju ter lahko predstavlja oviro pri neposrednih stikih med ESZD in službami Komisije z deležem v delegacijah.

Finančni krogi v delegacijah

V preteklosti je lahko vodja delegacije na svojega namestnika prenesel vsakodnevno upravljanje programov zunanje pomoči in v majhnih delegacijah imel možnost vključiti osebje Komisije v upravljanje upravnih odhodkov. Po ustanovitvi ESZD to ni več dovoljeno, kar ustvarja veliko upravno breme za vodjo delegacije, ki porabi veliko časa za podpisovanje manjših transakcij.

ESZD meni, da je bistvenega pomena hitra rešitev, in si želi, da bo ta pregled privedel do sprememb v najkrajšem možnem času. V okviru dialoga je bilo vložena veliko truda za reševanje teh vprašanj, vendar do zdaj še ni bilo nobenega učinka.

ESZD sama ne more pripraviti predlogov zakonodajne narave, zato se mora pri tem opirati na Komisijo. ESZD si želi sprememb finančne uredbe, ki bi omogočile boljše delovanje finančnih krogov v delegacijah. Vodje delegacij redno izpostavljajo to vprašanje. Čeprav je pomembno, da se zagotovi ustrezno prevzemanje odgovornosti, je to področje, ki bi ga bilo treba razrešiti. ESZD zato priporoča, da Komisija predloge v zvezi s tem posreduje čim prej.

Sodelovanje z državami članicami v delegacijah

Sodelovanje z državami članicami temelji na uveljavljenih postopkih za redna srečanja (vsaj enkrat mesečno) na ravni vodij misij in številnih usklajevalnih srečanjih na drugih ravneh (namestnikov vodij misij, političnih uradnikov, trgovinskih izvedencev, razvojnih strokovnjakov itd.). Sistem za zagotavljanje diplomatskih posredovanj in dajanja izjav na lokalni ravni deluje dobro. V večini primerov so delegacije vzpostavile sisteme za izmenjavo informacij in združevanje političnih obveščevalnih dejavnosti, kar vodi do vse pogostejših skupnih poročil sedežu. To izmenjavo informacij, vključno s tajnim in občutljivim gradivom, je treba še izboljšati.

Glede na zelo težke gospodarske razmere imajo ESZD in države članice skupni interes za nadaljnji razvoj lokalnega sodelovanja na področju politike in v praksi. ESZD odločno podpira načelo kolokacije delegacij EU in nacionalnih veleposlaništev, skupno logistiko, zagotavljanje varnosti in javnih naročil kot tudi skupne obiske na terenu in pobude javne diplomacije. Te oblike delovanja bi bilo treba okrepiti. Svetovna mreža delegacij EU ponuja velike priložnosti za tesnejše sodelovanje in delitev bremen z nacionalnimi diplomatskimi službami.

To je še zlasti pomembno v okviru razprave o morebitnih novih področjih delovanja delegacij EU v prihodnosti, vključno s konzularno zaščito in nadaljnjim razvojem mreže strokovnjakov za varnost. Brez poseganja v politično razpravo držav članic o tem, ali bi morala ESZD poseči v nacionalno pristojnost za konzularno zaščito, je to področje, za katerega ima služba zelo omejena sredstva na sedežih (s poudarkom na usklajevanju kriznega odzivanja), v svojih delegacijah pa nima nobenih virov ali strokovnega znanja. Člen 5(9) sklepa o ESZD kaže na prihodnjo vlogo delegacij EU pri zagotavljanju konzularne zaščite državljanom Unije v tretjih državah na način, ki je nevtralen glede virov. To bi bilo mogoče doseči le, če bi se potrebni viri in strokovno znanje prenesli iz držav članic. Glede ocene tveganja v delegacijah ESZD pozdravlja odziv nekaterih držav članic, da brezplačno napotijo strokovnjake z nacionalnih ministrstev za obrambo in notranje zadeve ali služb policije kot odgovor na začetni pilotni projekt, ki poteka v omejenem številu delegacij.

III. VLOGA visoke predstavnice/podpredsednice

Ena od glavnih novosti Lizbonske pogodbe je bil prenos zunanjepolitičnih pristojnosti z rotirajočega predsedstva na visoko predstavnico in ESZD. Tako je visoka predstavnica prevzela predsedovanje Svetu za zunanje zadeve in Svetu ministrov za obrambo ter predsedovanje na srečanjih ministrov za razvoj. Poleg tega je postala pristojna za institucionalne in predstavniške obveznosti, ki so jih prej imeli visoki predstavnik, komisar za zunanje odnose in minister za zunanje zadeve rotirajočega predsedstva.

Nadomeščanje visoke predstavnice

Lizbonska pogodba določa pristojnosti visoke predstavnice z združitvijo nalog, ki so jih prej imeli minister za zunanje zadeve države članice v okviru rotirajočega predsedstva, visoki predstavnik/generalni sekretar sekretariata Sveta in nekdanji komisar za zunanje odnose. Medtem ko so koristi združevanja delovnih obveznosti jasne, izkušnje kažejo, da koncentracija odgovornosti na enem delovnem mestu ustvarja veliko in hudo obremenitev za enega človeka. Visoka predstavnica/podpredsednica se mora udeleževati rednih institucionalnih sej Sveta, Komisije, Evropskega sveta in Evropskega parlamenta ter številnih rednih obveznosti s tretjimi državami, vključno s srečanji na vrhu in v okviru političnega dialoga. Hkrati pa mora biti visoki predstavnici omogočeno, da svoj čas namenja ključnim vprašanjem in odnosom, kot to kaže uspešen dialog med Srbijo in Kosovom.

Trenutna ureditev, pri kateri visoko predstavnico, ko se ta ne more udeležiti določenega srečanja ali dogodka, nadomeščajo drugi predstavniki EU, je začasne narave ter vključuje ministra rotirajočega predsedstva, člane Komisije, ki so pristojni za določena geografska območja, višje uradnike ESZD in posebne predstavnike EU. Ena od možnih rešitev bi bila, da se ti dogovori formalizirajo, vključno z bolj neposredno odgovornostjo usklajevanja v imenu Unije za visoko predstavnico/podpredsednico s pomočjo enega ali več članov Komisije. Poleg tega pa bi lahko visoka predstavnica pri bolj posebnih nalogah in misijah vključila zunanje ministre držav članic. Takšen pristop bi bilo s soglasjem predsednika Komisije mogoče doseči pri sestavi prihodnje Komisije v skladu z obstoječo Pogodbo in zakonodajnim okvirom.

Druga možnost bi bila, da se ustvari novo formalno mesto namestnika visoke predstavnice/podpredsednice. To bi imelo močan politični in simbolni učinek ter bi izražalo prakso večine nacionalnih ministrstev za zunanje zadeve, v katerih politični ali podobni državni sekretarji odgovarjajo ministru. To bi bilo v institucionalnem smislu bolj zapleteno zaradi odsotnosti jasne pravne podlage v Pogodbi in v povezavi z razpravo o sestavi Komisije.

Pri obeh možnostih se postavlja vprašanje, kdo bi predstavljal visoko predstavnico na plenarnih razpravah v Evropskem parlamentu, da bi se zagotovilo najboljše možno obveščanje Parlamenta in tesno sodelovanje z ESZD glede politike. Visoka predstavnica bi se morala tudi v prihodnje osebno udeleževati razprav, kadar je to mogoče. Komisarji in ministri rotirajočega predsedstva lahko prav tako dajo svoj pomemben prispevek. Vendar pa se včasih zgodi, da oseba, ki nadomešča visoko predstavnico, ni bila osebno prisotna na kakem od ključnih srečanj ali dogodkov in v takem primeru bi lahko kak drug višji predstavnik ESZD zagotovil bolj poglobljen prispevek. Zato bi bilo smiselno spremeniti izjavo o politični odgovornosti, da bi se na plenarnih razpravah EP sledilo praksi odbora za zunanje zadeve Parlamenta, kjer v razpravah sodelujejo tudi višji uradniki ESZD, vodje delegacij in posebni predstavniki EU.

Zaradi številnih službenih potovanj se visoka predstavnica/podpredsednica ne more redno udeleževati sej Komisije. Osebe visoke predstavnice/podpredsednice sodeluje na vseh ravneh odločanja in v razpravah o vseh vidikih politike Komisije, in sicer od prometa do vprašanj glede enotnega trga. Za prihodnjo Komisijo bi bilo treba proučiti možnost pogostejše uporabe sodobne tehnologije, ki bi visoki predstavnici/podpredsednici omogočila, da se udeležuje sej Komisije prek video-povezave.

IV. USPEŠNOST glede na postavljene cilje

Vprašanja glede osebja

ESZD ima 3 417 zaposlenih, pri čemer jih 1 457 dela na sedežu, 1 960 pa v delegacijah EU. Poleg tega v delegacijah EU dela 3 500 uslužbencev Komisije. Znotraj osebja ESZD je nekaj več kot 900 delovnih mest AD (538 na sedežu in 365 v delegacijah). Preostalo osebje je sestavljeno iz 652 delovnih mest AST, 363 napotenih nacionalnih strokovnjakov, 322 pogodbenih sodelavcev in 1 137 lokalnih uslužbencev v delegacijah.

V skladu s členom 6 sklepa o ESZD poteka zaposlovanje v službi na podlagi preglednega postopka, ki temelji na odlikah, pri čemer je cilj zagotavljati osebje z najvišjo stopnjo sposobnosti, učinkovitosti in integritete, ob upoštevanju ustrezne geografske uravnoveženosti in uravnovežene zastopanosti obeh spolov ter pomembne zastopanosti državljanov vseh držav članic v ESZD. V prehodnem obdobju po ustanovitvi ESZD je bil dosežen pomemben napredek pri doseganju cilja, da ena tretjina začasnih uslužbencev iz nacionalnih diplomatskih služb zaseda delovna mesta AD. Po odločitvah o rotaciji leta 2013 znaša skupni delež 32,9 %, od tega 23,8 % na sedežu in 46,2 % v delegacijah (vključno z 44 % vodij delegacij). Trenutno neravnovesje med sedežem in delegacijami je posledica tega, da se je z večino novih delovnih mest, namenjenih ESZD, okrepilo delegacije. Sčasoma se bo to neravnovesje popravilo, saj ESZD razvija novo politiko rotacije in mobilnosti za vse zaposlene.

Glede geografske uravnoveženosti in pomembne zastopanosti državljanov vseh držav članic v ESZD tabela v prilogi 1 prikazuje podrobno razčlenitev različnih kategorij osebja po narodnosti. Zlasti z vidika novih držav članic, ki so bile bistveno premalo zastopane z osebjem, premeščenim v ESZD iz služb Komisije in sekretariata Sveta, zdaj 12 držav članic, ki so se EU pridružile od leta 2004, zaseda 17,2 % uradnih delovnih mest po kadrovskem načrtu v primerjavi z deležem prebivalstva EU v višini približno 20 %. Ta delež je nekoliko višji za delovna mesta AD, in sicer znaša 18 %. S trenutno izjemo Cipra, Luksemburga in Slovaške vsaj eno delovno mesto vodje delegacije zaseda državljan iz vsake države članice. Nove države članice predstavljajo 14 % celotnega deleža vodij delegacij, pri čemer državljanji iz držav članic, ki so se EU pridružile od leta 2004, zasedajo 19 mest vodij delegacij (delež je na začetku ustanovitve ESZD predstavljalo eno delovno mesto oziroma 0,7 %). ESZD je prepričana, da obstoječa politika zaposlovanja na podlagi javnega natečaja ostaja v veljavi in bo še dodatno krepila geografsko uravnoveženost, saj se delovna mesta razpisujejo in zasedajo.

Visoka predstavnica/podpredsednica se močno zavzema k napredku pri doseganju uravnovežene zastopanosti obeh spolov v ESZD. ESZD je podedovala pretežno moško delovno silo pri enkratnem transferju in se podobno kot nacionalne diplomatske službe sooča z izzivi pri zaposlovanju dobro usposobljenih kandidatki na visoke položaje znotraj službe. Od ustanovitve ESZD se je število žensk na delovnih mestih vodij delegacij več kot podvojilo, in sicer z 10 na 24 (17 %). Na sedežu je 22 žensk na pomembnih vodstvenih položajih vodje oddelka in višje, kar predstavlja 18 % vseh zaposlenih. Ženska z najdaljšim stažem v službi je Helga Schmid, ki kot politična direktorica vodi mrežo žensk na vodstvenih položajih v ESZD, namenjeno za spodbujanje in podpiranje poklicnega razvoja žensk. Uravnoveženo zastopnost spolov in odpravo morebitnih ovir pri kariernem napredovanju bi bilo treba še bolj okrepiti.

ESZD na splošno cilja na celovito kadrovske politiko, ki bi zagotavljala enake možnosti in perspektive za vse zaposlene. Na podlagi načela enakega obravnavanja stalno zaposlenih uradnikov in začasnih uslužbencev iz držav članic mora ESZD ostati v okviru ciljev zaposlovanja najmanj ene tretjine osebja AD iz nacionalnih diplomatskih služb, hkrati pa mora ohraniti vsaj 60 % stalnega osebja. Glede na to, da je cilj ene tretjine zdaj na dosegu, ESZD dejavno proučuje posledice za zaposlovanje in upravljanje poklicne poti začasnih uslužbencev, posledice za prihodnjo politiko mobilnosti v zvezi z menjavami delovnih mest zaposlenih znotraj službe, možnosti napredovanja začasne uslužbenke in potrebo po objavi zadostnega števila prostih delovnih mest, da se zagotovi podaljšanje pogodb začasnim uslužbencev, ki se vračajo v svoje nacionalne službe ob zaključku njihovih napotitev. ESZD je prepričana, da je potrebno tesno sodelovanje z državami članicami pri odločitvah, ki vplivajo na posamezne nacionalne diplomate. Vzpostavljeni postopki v

posvetovalnem odboru za imenovanja na prosta delovna mesta (CCA) skupaj s popolno preglednostjo za države članice prek Coreperja zagotavljajo dobro podlago za takšno sodelovanje.

Ker se ESZD približuje koncu prehodnega obdobja za zaposlovanje nacionalnih diplomatov, bo treba v politiki glede človeških virov institucije vzpostaviti novo ravnovesje. Predvsem je pomembno, da bodo za stalne uradnike v ESZD veljale jasne in predvidljive poklicne možnosti tako na interni ravni kot tudi s spodbujanjem kroženja osebja med ESZD in drugimi institucijami EU. Prav tako bo pomembno organizirati izborni postopek za uradnike na začetku poklicne poti v okviru natečajev EPSO, takoj ko se bo dosegel cilj ene tretjine, da se zagotovi prihod nove generacije stalnih uradnikov. S 1. julijem 2013 bo ESZD objavila prosta delovna mesta tudi izven tradicionalnih virov Pogodbe (ESZD, diplomatske službe držav članic, Komisija in sekretariat Sveta), da se vključijo tudi druge institucije EU, vključno z uradniki Evropskega parlamenta.

Zaključek

Ta dokument predstavlja vrsto predlogov in priporočil visoke predstavnice glede organizacije in delovanja Evropske službe za zunanje delovanje, ki temeljijo na razmeroma omejenem časovnem obdobju njenega delovanja od sprejetja sklepa Sveta o vzpostavitvi službe in začetka veljavnosti poznejših sprememb finančne uredbe in kadrovskih predpisov z dne 1. januarja 2011. V tej fazi se pregled namenoma osredotoča na vprašanja politike in možnosti izboljšav, vendar ne obravnava posledic v smislu organizacijskih sprememb, sprememb v pravnih besedilih in drugih širših vprašanj, ki jih je treba obravnavati kot del institucionalnega prehoda v letu 2014.

Povzetek predlogov za spremembe

Kratkoročna priporočila

ORGANIZACIJA

1. Imenovanje stalnih odborov ESZD za delovne skupine Sveta na področju zunanjih odnosov, ki so ostali z rotirajočim predsedstvom (svetovalci Relex, delovna skupina za razvoj, delovna skupina za afriške, karibske in pacifiške države (AKP), skupina EFTA, delovna skupina za področje terorizma (COTER), delovna skupina za mednarodno javno pravo (COJUR) in odbor Athena). Pregled osebja, ki se posveča vprašanjem zunanjih odnosov v sekretariatu Sveta, in prenos potrebnih virov na ESZD. Oblikovanje posebnega delovnega odnosa med delovno skupino za širitev (COELA) in ESZD.
2. Prenos odgovornosti predsedstva na delegacije EU z odpravniki poslov v Laosu, Gambiji, Kostariki, Novi Zelandiji, Trinidadu in Tobagu ter na Salomonovih otokih.
3. Potrditev odgovornosti za usklajevanje namestnika generalnega sekretarja za skupno varnostno in obrambno politiko (SVOP) ter oddelkov za upravljanje kriz, vključno z njihovimi odnosi s preostalimi službami ESZD.
4. Pregled mandatov in vlog posebnih predstavnikov EU, da bi jih boljše vključili v strukturo ESZD (sedež in delegacije). Ponovni pregled smernic Sveta o imenovanju, mandatu in financiranju posebnih predstavnikov EU.
5. Okrepitev skupine za sankcije ESZD, vključno s prenosom ustreznega osebja iz službe za instrumente zunanje politike in dodatnega napotenega osebja iz držav članic.
6. Okrepitev zmogljivosti ESZD za zunanje vidike ključnih politik EU (varnost preskrbe z energijo, okolje, migracije, boj proti terorizmu, zunanja gospodarska vprašanja).
7. Okrepitev zmogljivosti ESZD za načrtovanje politik za delo na strateških vprašanjih in dokumentih.
8. Kolokacija 24-urnega situacijskega centra ESZD z novoustanovljenim središčem za odzivanje v izrednih razmerah Komisije za oblikovanje enotnega operativnega centra za krizno odzivanje EU z učinkovitejšo uporabo sredstev EU.

DELOVANJE

9. Visoka predstavnica bi morala kot podpredsednica Komisije predlagati konkretne predloge na področju zunanjih odnosov za letni delovni program Komisije.
10. ESZD bi morala predložiti srednjeročne strategije za posamezne regije ali tematska vprašanja v skladu z uveljavljenimi prednostnimi nalogami politike za razpravo v Svetu v skladu z dogovorjenim časovnim načrtom. Te strategije bi lahko pospešile tudi skupne razprave na različnih ravneh v okviru Sveta (Evropski svet, ministrska srečanja, PVO, delovne skupine).
11. ESZD bi morala prispevati k širšemu delovnemu programu trojke rotirajočih predsedstev.
12. Redne seje skupine komisarjev Relex, ki jim predseduje visoka predstavnica/podpredsednica s podporo sekretariata ESZD in Komisije. Potrditev usklajevalne vloge visoke predstavnice/podpredsednice s podporo geografskih in tematskih služb ESZD v zvezi z vsemi vprašanji zunanjih odnosov.
13. Vzdrževanje dejavnega vpliva ESZD na načrtovanje zunanje pomoči EU v okviru obstoječega

pravnega okvira. Dodatno napoteni strokovnjaki s specialističnim znanjem iz držav članic bi lahko okrepili ugled in vpliv ESZD.

14. Zahtevati bi bilo treba, da se vsa navodila za delegacije predložijo vodjam delegacij in da se o tem obvesti ustrezen geografski oddelek ESZD.

15. Spodbujanje tesnejšega sodelovanja med delegacijami EU in veleposlaništvu držav članic v tretjih državah, zlasti z večjo uporabo skupnih poročil in medsebojno izmenjavo informacij. Zagotavljanje polnega izvajanja sistema za izmenjavo občutljivih in tajnih podatkov (vključno z nerezidenčnimi veleposlaniki EU).

16. Oblikovanje prednostnega seznama skupnih projektov za kolokacijo in združevanje podpornih služb med delegacijami EU in nacionalnimi veleposlaništvu (ob ustreznih dogovorih o delitvi stroškov). Proučitev načinov za zagotavljanje virov državam članicam za nacionalno varnost na podlagi povračila stroškov, da se zagotovi zaščita delegacij EU.

17. Poenostavitev upravnega proračuna delegacij, da se zagotovi enoten vir financiranja (denarna sredstva iz proračunov ESZD in Komisije).

18. Okrepitev usklajevanja med ESZD in Komisijo glede upravljanja virov v delegacijah (združitev struktur EUDEL in COMDEL).

19. Utrditev kontaktnih točk v vseh delegacijah EU, da bi bila zajeta ključna področja politike (npr. človekove pravice). Nadaljnje razvijanje mreže vojaških in civilnih strokovnjakov za varnost v delegacijah. Nadaljevanje razprave o možni konzularni vlogi delegacij EU, ki bi zahtevala politični dogovor ter dodatne vire in strokovno znanje držav članic.

20. Opredelitev delitve dela med ESZD in službami sekretariata Komisije/Sveta glede pristojnosti na področju zunanjih odnosov za izboljšanje učinkovitosti in odpravo podvajanja. Premestitve osebja bi se lahko obravnavale v proračunskem postopku leta 2014.

21. Pregled sporazumov o ravni storitev s Komisijo in sekretariatom Sveta ter razporejanje virov za reševanje znanih problematičnih področij (npr. uporaba sejnih sob Sveta za konference in politični dialog, prenos sistemov za varno komunikacijo, sredstva za varnost v tretjih državah).

22. Pregled prednostnih nalog in prizadevanja za usklajevanje uradnega političnega dialoga na ravni ministrov in višjih uradnikov. Sestanki bi morali biti predvideni na podlagi obravnavane vsebine.

OSEBJE

23. Politika človeških virov za zagotavljanje ravnovesja med stalnimi uradniki in začasnimi uslužbenci na vseh ravneh v skladu s ciljem ene tretjine za nacionalne diplomate in najmanj 60 % za uradnike (v skladu z načelom enakega obravnavanja in zagotavljanjem privlačnih poklicnih možnosti za vse). Objava delovnih mest prek treh virov Pogodbe, ki je prilagojena potrebam v smislu kadrovske menjave začasnih uslužbencev.

24. Poseben pravilnik o statusu in upravljanju začasnih uslužbencev iz držav članic za kritje trajanja/podaljšanja pogodbe, dostopu do politik mobilnosti in rotacije za delovna mesta ESZD, ocenjevanju, napredovanju in premestitvah ter ponovnem vključevanju na nacionalna ministrstva za zunanje zadeve.

25. Trajna prizadevanja za reševanje preostalih vprašanj glede geografske uravnoveženosti in doseganje pomembne zastopanosti držav članic vseh držav članic.

26. Dodatni ukrepi za spodbujanje uravnovežene zastopanosti obeh spolov.

Srednjeročna priporočila

ORGANIZACIJA

- 1.** Prenovitev upravljanja in postopkov za operacije SVOP (uskladitev funkcij načrtovanja za civilne in vojaške misije, zmanjšanje vmesnih korakov pri posvetovanju delovnih skupin Sveta, poenostavitev postopkov javnega naročanja in finančnih postopkov). Na decembrski razpravi v Evropskem svetu o varnosti in obrambi bi se lahko obravnavale tudi strukturne težave (npr. povezovanje struktur SVOP v okviru ESZD, hierarhija poročanja, podpora misijam).
- 2.** Vzpostavitev centra skupnih služb za zagotavljanje podpore vsem misijam SVOP in posebnim predstavnikom EU pri logistiki, javnih naročilih in upravljanju.
- 3.** Pojasnitev sistema političnih odposlancev visoke predstavnice (v okviru struktur ESZD ali prek jasneje opredeljene odgovornosti visoke predstavnice/podpredsednice nad drugimi komisarji). Sklenitev formalnega sporazuma v zvezi z obstoječimi praksami, v okviru katerih lahko zunanji ministri, člani Komisije in višji uradniki ESZD nadomeščajo visoko predstavnico/podpredsednico (vključno s pravico formalnega zastopanja v EP, Svetu in na sejah Komisije).
- 4.** Prihodnja razdelitev portfeljev Komisije, okrepitev položaja visoke predstavnice/podpredsednice pri odločanju Komisije o programih zunanje pomoči, da se zagotovi optimalna skladnost s prednostnimi nalogami zunanje politike EU in pojasnijo glavne odgovornosti visoke predstavnice/podpredsednice v odnosih z Zahodnim Balkanom in državami evropske sosedске politike.
- 5.** Uskladitev vodstvenih položajev ESZD in zlasti sestave Skupnega odbora ter delitve dela med izvršnimi direktorji in direktorji. Združitev mest izvršilnega generalnega sekretarja in operativnega direktorja na enotno mesto generalnega sekretarja ter zmanjšanje števila izvršnih direktorjev.

DELOVANJE

- 6.** V sklopu prihodnjega institucionalnega prehoda bi bilo treba spremeniti izjavo visoke predstavnice/podpredsednice o politični odgovornosti (npr. kdo lahko predstavlja visoko predstavnico/podpredsednico v razpravah EP; okrepitev prispevka EP k načrtovanju politik povezovanja, dostop do tajnih podatkov, vključno s političnim poročanjem delegacij EU, podpora pri obiskih EP v tretjih državah).
- 7.** Sprememba finančne uredbe za odpravljanje težav, povezanih z dvojnimi finančnimi krogi v delegacijah.
- 8.** Pregled vlog računovodje in službe za notranjo revizijo Komisije v zvezi s finančnim upravljanjem ESZD.
- 9.** Rešitev preostalih vprašanj glede pristojnosti za zagotovitev, da so ESZD in delegacije EU edine pristojne za vprašanja v zvezi z zunanjimi odnosi EU, med drugim tudi na področjih mešane pristojnosti in v večstranskih forumih, vključno s sistemom ZN, OVSE itd.

Priloga 1

DIPLOMATI DRŽAV ČLANIC KOT DELEŽ OSEBJA AD OB UPOŠTEVANJU ŽE NAPOVEDANE ZAPOSLOTITVE V OKVIRU ROTACIJE LETA 2013							OSEBJE AST 20. JUNIJA 2013	POGODBEN O OSEBJE 20. JUNIJA 2013
Države	Diplomati držav članic	%	Uradniki AD	%	Skupaj	%		
Avstrija	11	1,2 %	17	1,8 %	28	3,0 %	11	7
Belgija	16	1,7 %	49	5,2 %	65	7,0 %	166	85
Bolgarija	10	1,1 %	3	0,3 %	13	1,4 %	5	5
Ciper	1	0,1 %	3	0,3 %	4	0,4 %	2	0
Češka	12	1,3 %	11	1,2 %	23	2,5 %	13	2
Danska	10	1,1 %	17	1,8 %	27	2,9 %	16	1
Estonija	7	0,7 %	5	0,5 %	12	1,3 %	10	0
Finska	7	0,7 %	13	1,4 %	20	2,1 %	17	4
Francija	39	4,2 %	83	8,9 %	122	13,0 %	51	68
Nemčija	22	2,4 %	69	7,4 %	91	9,7 %	42	19
Grčija	9	1,0 %	26	2,8 %	35	3,7 %	28	3
Madžarska	11	1,2 %	10	1,1 %	21	2,2 %	10	2
Irska	7	0,7 %	15	1,6 %	22	2,4 %	14	3
Italija	15	1,6 %	84	9,0 %	99	10,6 %	53	39
Latvija	7	0,7 %	4	0,4 %	11	1,2 %	3	1
Litva	4	0,4 %	5	0,5 %	9	1,0 %	5	2
Luksemburg	0	0,0 %	2	0,2 %	2	0,2 %	0	0
Malta	6	0,6 %	2	0,2 %	8	0,9 %	4	0
Nizozemska	10	1,1 %	21	2,2 %	31	3,3 %	25	2
Poljska	10	1,1 %	27	2,9 %	37	4,0 %	24	4
Portugalska	9	1,0 %	20	2,1 %	29	3,1 %	29	12
Romunija	14	1,5 %	4	0,4 %	18	1,9 %	16	12
Slovaška	4	0,4 %	3	0,3 %	7	0,7 %	4	3
Slovenija	9	1,0 %	2	0,2 %	11	1,2 %	10	0
Španija	22	2,4 %	61	6,5 %	83	8,9 %	44	36
Švedska	11	1,2 %	25	2,7 %	36	3,9 %	28	1
Združeno kraljestvo	25	2,7 %	46	4,9 %	71	7,6 %	29	9
Skupaj	308	32,9 %	627	67,1 %	935	100,0 %	659	320

Pregled ESZD

**Spletna
stran**

Facebook

Twitter

Evropa v svetu